

อิทธิพลของสำนวนสุภาษิตจีนที่ปรากฏตัวเลข 1-9 (一 - 九) ในภาษาและวัฒนธรรมจีน

The Influence of Chinese Proverbs with Numbers 1-9 (一 - 九) in Chinese Language and Cultures

จิราพร ปาสาจะ

Jiraporn Pasaja

สาขาวิชาภาษาจีน, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

Chinese Language Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Ratchasima Rajabhat University

Corresponding author e-mail: zuall@hotmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0795-8660>

Received 04/11/2022

Revised 12/11/2022

Accepted 14/11/2022

บทคัดย่อ

จากประสบการณ์การสอน ผู้วิจัยพบคำศัพท์เกี่ยวกับตัวเลขจีนในเนื้อหาวิชาที่ได้สอนในลักษณะต่าง ๆ ซึ่งนอกจากใช้บอกลำดับ ปริมาณ ยังปรากฏในสำนวนสุภาษิตจีน 4 พยางค์จำนวนมาก มีความหมายตรงตามตัวอักษรและความหมายอื่น ๆ ทำให้นักศึกษาสาขาวิชาภาษาจีนสับสน ไม่เข้าใจความหมายที่แท้จริงตีความในการสื่อสารและอ่านสื่อต่าง ๆ ไม่ถูกต้อง ผู้วิจัยจึงสนใจอิทธิพลของสำนวนสุภาษิตจีนที่ปรากฏตัวเลข 1-9 (一-九) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความหมาย รวบรวมและจัดหมวดหมู่สำนวนสุภาษิตจีน 4 พยางค์ที่ปรากฏตัวเลขจีนเลข 1-9 (一-九) ในด้านภาษาและวัฒนธรรมจีน กลุ่มตัวอย่าง คือ สำนวนสุภาษิตจีน 4 พยางค์ที่ปรากฏตัวเลขจีนเลข 1-9 (一-九) จากพจนานุกรมจีน ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีจำนวน 422 คำ แบ่งตามความหมายได้ 6 หมวด ได้แก่ ด้านวัฒนธรรมทางธรรมชาติ วัฒนธรรมทางวัตถุ วัฒนธรรมทางระบบ วัฒนธรรมทางพฤติกรรม วัฒนธรรมทางจิตวิทยา และด้านอื่นๆ ที่ไม่สามารถจัดเข้ากับ 5 ด้านข้างต้นได้ โดยมีประเด็นที่น่าสนใจคือ มีสำนวนสุภาษิตที่มีความหมายแสดงเวลา ความถี่ ขนาด ปริมาณ ระยะห่าง ซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ ข้างต้น สรุปได้ว่าจากกลุ่มตัวอย่างมีสำนวนสุภาษิตจีน 4 พยางค์ที่ปรากฏตัวเลขจีน เลข 1-9 (一-九) จำนวนมากที่สุดด้านวัฒนธรรมทางจิตวิทยา สะท้อนถึงมุมมอง ความรู้สึก อุนิฮัยชาวจีนตลอดจนอิทธิพลของศาสนาที่แทรกซึมอยู่ในวัฒนธรรมจีนผ่านสำนวนสุภาษิตจีนที่ปรากฏตัวเลข

คำสำคัญ: สำนวนสุภาษิตจีน; ตัวเลขจีน 1-9 (一-九); วัฒนธรรมจีน

Abstract

From personal instruction experience, the researcher found that number-related vocabulary in the content of each subject is used to describe not only order and quantity but also appear in several 4-syllable idioms. Due to their direct and distinct meanings, Chinese major students are confused and they do not understand the exact meanings of the words, resulting in misinterpretation in communication and reading materials. The researcher, as a result, has considerable interest in the influence of idiomatic expressions involving the numbers 1-9 (一-九). The research, accordingly, aimed to study the meanings of 4-syllable Chinese proverbs with numbers 1-9 (一-九) in Chinese language and cultures and aimed to collect and categorize the proverbs. The research sample was 4-syllable Chinese proverbs from a Chinese dictionary. The results revealed 422 words in 6 categories as follows: natural culture, material culture, systematic culture, behavioral culture, mental culture, and other uncategorizable words. In addition, there was an interesting finding of proverbs with meanings expressing time, frequency, quantity, and distance which were not related to each aspect of the cultures mentioned above. It could be concluded that from the sample of 4-syllable Chinese proverbs with numbers 1-9 (一-九), there was the highest number of the proverbs and which is a reflection of Chinese people's perspective, feelings, and habits, together with the influence of religions on Chinese cultures through Chinese proverbs involving numbers.

Keywords: Chinese Proverbs; Chinese Numbers 1-9 (一-九); Chinese Culture

บทนำ

จากการสอนรายวิชาภาษาจีนเพื่อการสื่อสารในชีวิตประจำวัน การอ่านภาษาจีน 2 วิชาวัฒนธรรม ประเพณีจีนและศิลปะจีน ปีการศึกษา 2560-2564 หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ผู้วิจัยพบว่าคำศัพท์เกี่ยวกับตัวเลขจีนที่พบในเนื้อหาบางส่วนในรายวิชาดังกล่าว นอกจากบอกลำดับ ปริมาณ และยังปรากฏในสำนวนสุภาษิตจีน 4 พยางค์จำนวนมาก มีความหมายตรงตามตัวอักษรและความหมายอีกหลากหลาย ทำให้นักศึกษาสาขาวิชาภาษาจีนสับสน ไม่เข้าใจความหมายที่แท้จริง ตีความในการสื่อสารและอ่านสื่อต่าง ๆ ไม่ถูกต้อง ซึ่งการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสำนวนสุภาษิตจีนโดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับตัวเลขจีนนั้น มีตั้งแต่การศึกษาความหมายและจัดประเภททั้งแบบเจาะจงตัวเลขเดียวและหลายตัว เช่น การวิเคราะห์ความหมายแฝงทางวัฒนธรรมของเลข 8 (Gao Xu, 2009) มีปัจจัยหลัก 2 ประการ ได้แก่ ปัจจัยด้านศาสนาและด้านสังคมจึงส่งผลต่อด้านภาษา

[236]

Citation:

จิราพร ปาสาจ. (2565). อิทธิพลของสำนวนสุภาษิตจีนที่ปรากฏตัวเลข 1-9 (一-九) ในภาษาและวัฒนธรรมจีน. วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ, 2 (6), 235-252

Pasaja, J., (2022). The Influence of Chinese Proverbs with Numbers 1-9 (一-九) in Chinese Language and Cultures. Interdisciplinary Academic and Research Journal, 2 (6), 235-252; DOI: <https://doi.org/10.14456/iarj.2022.145>

การศึกษาเรื่อง ความเข้าใจในความไม่ชัดเจนของตัวเลขที่ปรากฏในสำนวนสุภาษิตจีนและการแปลเนื้อความที่เกี่ยวข้อง (Pu Wenhao, 2020) พบว่า มีจำนวนมากที่ขอบเขตไม่ชัดเจน ไม่แน่นอน บางครั้งมีได้เกี่ยวกับปริมาณ จึงมีผลต่อการแปล นอกจากนี้ ยังมีการศึกษาเชิงข้อมูลสถิติ เช่น การวิจัยคำศัพท์ตัวเลขจีนและการสอนภาษาจีนแก่ชาวต่างชาติ (Li Pengxing, 2011) ได้ข้อมูลสถิติจากความถี่ของการบรรจุคำศัพท์ตัวเลขจีนในพจนานุกรมตั้งแต่เลข 1-10 และข้อมูลทางสถิติเกี่ยวกับโครงสร้างคำศัพท์การสอบวัดระดับภาษาจีน เป็นต้น

จากขอบเขตการศึกษาวิจัยที่แตกต่างและการจัดหมวดหมู่สำนวนสุภาษิตที่ปรากฏตัวเลขจีนยังไม่ได้ผลครอบคลุมด้านวัฒนธรรม ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาอิทธิพลของสำนวนสุภาษิตจีนที่ปรากฏตัวเลข 1-9 (一-九) ในภาษาและวัฒนธรรมจีน โดยรวบรวม ศึกษาความหมาย และจัดหมวดหมู่ ซึ่งสำนวนสุภาษิตจีนเหล่านี้ เป็นประโยชน์ต่อการประยุกต์ใช้ในการสอน สามารถเพิ่มพูน ต่อยอดความเข้าใจความหมายของสำนวนสุภาษิตจีนให้กับผู้วิจัยและผู้สนใจด้านภาษาและวัฒนธรรมจีน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความหมายของสำนวนสุภาษิตจีน 4 พยางค์ ที่ปรากฏตัวเลขจีน เลข 1-9 ในภาษาและวัฒนธรรมจีน
2. เพื่อรวบรวม จัดหมวดหมู่และวิเคราะห์อิทธิพลของสำนวนสุภาษิตจีน 4 พยางค์ ที่ปรากฏตัวเลขจีน เลข 1-9 ในภาษาและวัฒนธรรมจีน จากพจนานุกรมจีน Modern Chinese Dictionary (Seventh Edition)

สมมุติฐานการวิจัย

ตัวเลขจีนมีความสำคัญในชีวิตประจำวันของชาวจีนในการสื่อสาร นอกจากใช้ตัวเลขจีนเพื่อบอกลำดับ จำนวน อันเป็นความหมายโดยตรงแล้ว ยังสื่อความหมายอื่น ๆ อย่างหลากหลายตามบริบท ด้วยเหตุนี้ตัวเลขจีนจึงมีอิทธิพลอย่างแยกย่อยในภาษาและวัฒนธรรมจีน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากร คือ สำนวนสุภาษิตจีน (成语) 4 พยางค์ ที่ปรากฏตัวเลขจีนเลข 1-9 (一-九)
2. กลุ่มตัวอย่าง คือ สำนวนสุภาษิตจีน 4 พยางค์ ที่ปรากฏตัวเลขจีนเลข 1-9 (一-九) จากพจนานุกรมจีน Modern Chinese Dictionary (Seventh Edition) เนื่องจากเป็นพจนานุกรมสำคัญของจีนที่มีการปรับปรุงสม่ำเสมอสอดคล้องกับยุคสมัย และมีการจัดคำ สำนวนสุภาษิตไว้ในพจนานุกรม ตรงกับวัตถุประสงค์ในการเลือกศึกษาสำนวนสุภาษิตมากกว่าพจนานุกรมสำนวนจีนที่มักรวบรวมสำนวนจีนทุกประเภททุกยุคสมัยปะปนกัน

3. เครื่องมือ ออกแบบหมวดหมู่หรือประเภทของสำนวนสุภาษิตจีน 4 พยางค์ ที่ปรากฏตัวเลขจีนเลข 1-9 (一-九) ตามความหมายในด้านต่าง ๆ โดยใช้แนวคิดทฤษฎีทางภาษาศาสตร์เป็นหลัก

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ศึกษารวบรวมความหมายจากพจนานุกรมจีน และจัดหมวดหมู่ โดยวิเคราะห์จากความหมายที่แท้จริงของสำนวนสุภาษิตจีนที่ปรากฏตัวเลข 1-9 (一-九) ตามหลักภาษาศาสตร์

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ทบทวนวรรณกรรม

1. ทฤษฎีทางภาษาและวัฒนธรรมและแนวคิดที่เกี่ยวข้อง

1.1 ทฤษฎีการแบ่งคำศัพท์ทางภาษาและวัฒนธรรม

Peter Newmark (1998) กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างภาษาและวัฒนธรรมไว้ว่าไม่อาจแยกจากกันได้ แบ่งคำที่เกี่ยวข้องกับภาษาและวัฒนธรรมเป็น 5 หมวดหมู่ คือ 1. ธรรมชาติสิ่งแวดล้อม 2. วัฒนธรรมทางวัตถุ 3. วัฒนธรรมทางสังคม 4. องค์กร สถาบัน ประเพณี ขนบธรรมเนียม กิจกรรม ความคิด 5. กิริยาท่าทางและอุปนิสัยใจคอ

Zhang Gaoxiang (2003) ได้แบ่งคำศัพท์ทางวัฒนธรรมโดยอาศัยพื้นฐานความหลากหลายในองค์ประกอบของวัฒนธรรมของชนชาติจีนเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านวัตถุ 2. ด้านระบบ 3. ด้านพฤติกรรม 4. ด้านจิตวิทยา

1.2 แนวคิดหรือทฤษฎีด้านภาษาศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง

Nida, Eugene A., & Charles R. Taber. (1969) ได้ให้นิยามการแปลว่า ต้องรักษาความหมายในเนื้อหาของข้อความให้ตรงตามต้นฉบับ ลีลาภาษาเท่าเทียมกัน บทแปลในภาษาปลายทางต้องได้ความหมายที่ใกล้เคียงและเป็นธรรมชาติที่สุดเหมือนภาษาต้นฉบับ

Ji Chuanbo (2001) กล่าวว่า คำศัพท์ทางวัฒนธรรมเป็นคำศัพท์ที่เป็นปัจจัยสะท้อนวัฒนธรรมทั้งสภาพสังคม ความเชื่อในศาสนา ความเคยชินในประเพณี ธรรมเนียมในความงาม กระบวนการคิดวิเคราะห์ ตลอดจนพฤติกรรมทางจิตวิทยา

Lu Bisong (2007) อธิบายปัจจัยในการถ่ายทอดทางภาษาที่แตกต่างกันไว้ว่า ปัจจัยทางด้านวัฒนธรรมของแต่ละชนชาติมีผลโดยตรงต่อระบบไวยากรณ์ ภาษาและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ย่อมมีความเหมือนและความต่างกัน ในส่วนที่แตกต่างกันนั้นย่อมสะท้อนถึงมุมมอง หรือแนวความคิดที่แตกต่างกันผ่านการใช้ภาษาด้วย เช่น การเปลี่ยนแปลงของรูปศัพท์ การสร้างประโยค การบอกลำดับ ซึ่งบ่งบอกถึงความแตกต่างของวิธีการคิดของเจ้าของภาษา

2. เอกสารและหนังสือที่เกี่ยวข้อง

เจียรชัย เอี่ยมวรเมธ (2551) ให้ความหมายของสำนวนว่า สำนวน คือวลีสั้นกะทัดรัด ได้ใจความและงดงามไพเราะ สำนวนแปลเป็นภาษาจีนได้ว่า 成语 : 习语

นพดล นันทสุขเกษม (2557) กล่าวถึงลักษณะเด่นของสำนวนสุภาพศัพท์ประเภท 成语 ไว้ว่า มีโครงสร้างตายตัว มีตั้งแต่ 4-14 ตัวอักษร แต่มักพบสำนวนสุภาพศัพท์จีนแบบ 4 ตัวอักษรได้บ่อยมากที่สุด มีความหมายสมบูรณ์ในตัวเอง ไม่ได้เกิดจากการแปลความหมายในสำนวนแต่ละคำเรียงกัน อาจมีความหมายในเชิงบวก เชิงลบ หรือแบบกลาง ๆ ก็ได้ และมีร่องรอยภาษาจีนโบราณ

เมฆม สอดส่องเกษ (2555) ได้กล่าวถึง เลข 3 ไว้ว่า ตามหลักปรัชญาจีนกล่าวว่า หนึ่งทำให้เกิดสอง สองทำให้เกิดสาม สามทำให้เกิดสรรพสิ่ง ซึ่งเป็นหลักปรัชญาในคัมภีร์เต๋าเตอจิง

อาศรมสยาม-จีนวิทยา (2554) ได้อธิบายการใช้ตัวเลขจีนพอสังเขปว่า ชาวจีนมีความเชื่อในความหมายแฝงของตัวเลข เช่น เลข 8 (八) เป็นเลขมงคลที่ได้รับความนิยมมากที่สุด สำเนียงจีนกลางอ่านว่า “ปา” (ba) คนจีนนำมาโยงกับคำว่า 发 (fa) ที่มีเสียงใกล้เคียงกัน หมายถึง “งอก งอกงาม เจริญ” ด้วยความมุ่งหวังให้ทุกสิ่งพัฒนาไปในทางที่ดี ด้วยเหตุนี้ ชาวจีนจึงนิยมใช้หมายเลข 8 เป็นหมายเลขโทรศัพท์ ทะเบียนรถ ทะเบียนบ้าน เป็นต้น

Gu Jianping (2017) ให้ความหมายของตัวเลขตามลำดับและจำนวนไว้ว่า 一 หมายถึง 1 ลำดับที่หนึ่ง เป็นเลขแสดงจำนวนน้อยที่สุด มีความหมายว่า เหมือนกัน เฉพาะอย่าง ทั้งหมด และแสดงความต่อเนื่องของการกระทำหรือหมายถึงในแต่ละครั้ง 二 หมายถึง 2 ลำดับที่สอง รอง สองอย่าง 三 หมายถึง 3 ลำดับที่สาม เลขแสดงจำนวนหลายครั้ง 四 หมายถึง 4 ลำดับที่สี่ 五 หมายถึง 5 ลำดับที่ห้า 六 หมายถึง 6 ลำดับ

ที่หก 七 หมายถึง 7 ลำดับที่เจ็ด 八 หมายถึง 8 ลำดับที่แปด 九 หมายถึง 9 ลำดับที่เก้า และยังมีอีกใช้แสดงความหมายว่า มาก

Ma Sheng Jingheng (2007) กล่าวถึงที่มาของสำนวนสุภาษิตจีนว่ามีที่มาจากหลาย ไม่ว่าจะเป็นเทพนิยายโบราณ นิทานประวัติศาสตร์ ตำนานพื้นเมือง บทกวีโคลงกลอน หนังสือโบราณ

Dictionary Editing Office, Institute of Linguistics, Chinese Academy of Social Sciences (2020) อธิบายความหมาย 成语 หรือ สำนวนสุภาษิตไว้ว่า เป็นประโยคสั้น ๆ หรือกลุ่มคำที่สั้นกระชับ มีรูปแบบแน่นอน นิยมใช้กันเป็นเวลานาน ส่วนใหญ่ประกอบด้วยคำสี่คำ โดยทั่วไปมีแหล่งอ้างอิง บางสำนวนไม่สามารถเข้าใจความหมายได้โดยตรง บางสำนวนต้องทราบแหล่งที่มาจึงจะเข้าใจความหมายได้

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสำนวนสุภาษิตจีนที่เกี่ยวข้องกับตัวเลข เน้นศึกษาความหมายเฉพาะเพียงตัวเลขเดียว หากรวมทุกตัวเลขที่ปรากฏในคำศัพท์มักศึกษาโครงสร้าง หรือข้อมูลสถิติ มีการศึกษาความหมายพร้อมแบ่งประเภทด้วยขอบเขตต่าง ๆ ซึ่งส่วนมากเป็นงานวิจัยในหมู่ชาวจีน ผู้วิจัยมีความเห็นว่าการศึกษาคำความหมายและจัดหมวดหมู่สำนวนสุภาษิตที่ปรากฏตัวเลขจีนยังไม่ได้ผลครอบคลุมด้านวัฒนธรรม จึงมุ่งศึกษาโดยนำความหมายจากการแปลตรงตามคำอธิบายของสำนวนสุภาษิตจากพจนานุกรมจีนมาจัดหมวดหมู่และวิเคราะห์อิทธิพลของสำนวนสุภาษิตทางภาษาและวัฒนธรรมจีน ผู้วิจัยขอกว่าถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยสังเขป ดังนี้

อารีย์ พรหมรอด (2555) ศึกษาความหมายของเลข 1 (一) นอกจากจะสื่อความหมายพื้นฐานหมายถึงจำนวนที่มีค่าน้อยที่สุดแล้ว ยังสื่อความหมายแฝงอื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อทำหน้าที่เป็นหน่วยคำเพื่อประกอบกับหน่วยคำอื่น สร้างคำประสมหรือสำนวนจะสื่อความหมายได้หลากหลายขึ้น เช่น สื่อความหมายว่าเหมือนกัน ด้วยกัน มุ่งอยู่ที่เดียว ตลอด ทัว ทั้งหมด จำนวนน้อย เป็นต้น

Gao Xu (2009) ได้ศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์ความหมายแฝงทางวัฒนธรรมของเลข 8 ทราบปัจจัยหลัก 2 ประการ ได้แก่ ปัจจัยด้านศาสนา จากการที่ศาสนาพุทธเผยแผ่เข้ามาในประเทศจีน หลักธรรมคำสอนค่อย ๆ ซึมซับเข้าสู่การดำรงชีวิตของชาวจีน เช่น ความเชื่อเรื่องนรก มีการเรียกชื่อนรก 18 ชั้น ซึ่งชื่อเรียกนี้มีเลข 8 อยู่ และปัจจัยด้านสังคม เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นส่งผลต่อด้านภาษา ตัวอย่างปรากฏการณ์สำคัญปี 2008 จากรายงานวันที่ 8 เดือน 8 ปี 2008 ที่ปักกิ่งมีบ่าวสาวจดทะเบียนสมรสถึง 16,400 คู่ เนื่องจากชาวจีนให้ความสำคัญในธรรมเนียมการเลือกวันแต่งงาน และวันจัดงานแข่งขันกีฬาโอลิมปิกเป็นวันที่ทุกคนในชาติร่วมเฉลิมฉลอง จึงสะท้อนความเชื่อเรื่องความโชคดี เป็นสิริมงคลอันเป็นความหมายแฝงทางวัฒนธรรมของเลข 8

Li Pengxing (2011) ศึกษาเรื่อง การวิจัยคำศัพท์ตัวเลขจีนและการสอนภาษาจีนแก่ชาวต่างชาติ ได้ข้อมูลสถิติเกี่ยวกับคำศัพท์ตัวเลข โดยวิเคราะห์ความถี่ของการบรรจุคำศัพท์ตัวเลขจีนในพจนานุกรมตั้งแต่เลข 1-10 พบว่า คำศัพท์ตัวเลขจีนที่มีจำนวนครั้งปรากฏมากที่สุดคือเลข 1 มากถึง 20,672 ครั้ง ปรากฏน้อยที่สุด

คือเลข 7 จำนวน 892 ครั้ง และแสดงข้อมูลทางสถิติเกี่ยวกับโครงสร้างคำศัพท์การสอบวัดระดับภาษาจีนทั้งหมด 8,822 คำ มีคำศัพท์ตัวเลขจำนวน 149 คำ คำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับตัวเลขจึงมีจำนวนที่แน่นอน

Long Qingran (2003) ศึกษาเรื่อง ความเกินจริงของตัวเลขในสำนวนจีน พบว่ามีสำนวนสุภาษิตจำนวนหนึ่งที่ตัวเลข ใช้ร่วมกับคำศัพท์หรือหน่วยคำอื่น ส่วนมากมีความหมายนามธรรม แสดงถึงลีลาสีสรรการใช้ภาษา สะท้อนความหมายเกินจริง แบ่งเป็น 3 ประเภท ได้แก่ 1. ความเกินจริงแบบขยายกว้างออก ได้แก่ ขยายปริมาณ ขยายขอบเขต และขยายระดับ 2. ความเกินจริงแบบขยายหดย่อลง 3. ความเกินจริงแบบเปรียบเทียบ ได้แก่ เปรียบเทียบอัตราส่วน เปรียบเทียบระหว่างจำนวนมากกับน้อย

Pu Wenhao (2020) ได้ศึกษาเรื่อง ความหมายแฝงทางวัฒนธรรมของคำศัพท์ตัวเลขจีน แบ่งเป็นด้านการเกษตรและการค้า ด้านพุทธศาสนา วัฒนธรรมทางสังคม การแพทย์แผนจีน ภูมิศาสตร์และดาราศาสตร์ ความสัมพันธ์ทางเครือญาติ สิ่งเหล่านี้สะท้อนแนวคิดการแบ่งระดับชนชั้นยุคศักดินา และความหลากหลายของความหมายแฝงทางวัฒนธรรม

Wang Yongzhong & Pan An (2002) ได้ศึกษาเรื่อง ความเข้าใจในความไม่ชัดเจนของตัวเลขที่ปรากฏในสำนวนสุภาษิตจีนและการแปลเนื้อความที่เกี่ยวข้อง พบว่า มีจำนวนมากที่ชอบเขตไม่ชัดเจน ไม่แน่นอน บางครั้งมีได้เกี่ยวกับปริมาณ จึงมีผลต่อการแปล ตัวอย่างที่เด่นชัดคือ เลข 3 เนื่องจากเป็นตัวแทนจำนวนมาก เช่น 三令五申 แต่สำนวนสุภาษิต 三言两语 กลับแสดงจำนวนน้อย ตัวเลขจีนที่แสดงความหมายจำนวนมากยังมีเลข 9 และเลขอื่น มีการเปลี่ยนแปลงจากความชัดเจนของปริมาณเล็กน้อย เช่น 退避三舍 เดิม 三舍 หมายถึง 90 ลี้ สมัยโบราณมีความหมายชัดเจนว่า เป็นฝ่ายยอมถอยให้ 90 ลี้ ต่อมาหมายถึงยอมให้คู่ต่อสู้ที่แข็งแกร่งกว่า ทำให้เกิดความไม่ชัดเจนในความหมายของตัวเลข

จากแนวคิด ทฤษฎี และตัวอย่างงานวิจัยข้างต้น จะเห็นได้ว่าสำนวนสุภาษิตจีน 4 พยางค์ที่ปรากฏตัวเลข 1-9 มีลักษณะเฉพาะ มีจำนวนและความถี่ในการใช้สูงระดับหนึ่ง เพื่อให้จัดหมวดหมู่ได้ครอบคลุมผู้วิจัยจึงใช้การจัดประเภทคำศัพท์ทางภาษาและวัฒนธรรมของ Peter Newmark และ Zhang Gaoxiang ร่วมกัน แบ่งตามความหมายของสำนวนสุภาษิตที่ปรากฏตัวเลขจีน เลข 1-9 เป็น 6 ประเภท ได้แก่

1. ด้านวัฒนธรรมทางธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม (ภูมิศาสตร์ธรรมชาติ) นิเวศวิทยา เช่น ภูมิประเทศที่ราบ ภูมิอากาศ
2. ด้านวัฒนธรรมทางวัตถุ เช่น สิ่งก่อสร้าง ที่อยู่อาศัย ภาชนะ เครื่องแต่งกาย การคมนาคม
3. ด้านวัฒนธรรมทางระบบ เช่น กฎหมาย การปกครอง ระบบเศรษฐกิจ ระบบสังคม ความเป็นอยู่
4. ด้านวัฒนธรรมทางพฤติกรรม เช่น มารยาทพิธีการ ขนบธรรมเนียมประเพณี เทศกาล
5. ด้านวัฒนธรรมทางจิตวิทยา เช่น มุมมอง ค่านิยม รสนิยม แนวคิด ศาสนา ความรู้สึก ลักษณะนิสัย
6. อื่น ๆ มีความหมายเฉพาะ

ระเบียบวิธีวิจัย

1. กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากร ได้แก่ สำนวนสุภาษิตจีน 4 พยางค์ที่ปรากฏตัวเลขจีนเลข 1-9 (一-九) กลุ่มตัวอย่าง คือ สำนวนสุภาษิตจีน 4 พยางค์ที่ปรากฏตัวเลขจีนเลข 1-9 (一-九) จากพจนานุกรมจีน Modern Chinese Dictionary (Seventh Edition)
2. ศึกษา บันทึก รวบรวมแนวคิดและความหมายเกี่ยวกับตัวเลขจีน สำนวนสุภาษิตจีนที่ปรากฏตัวเลขจากหนังสือและเอกสารต่าง ๆ เพื่อสร้างเครื่องมือวิจัยสำหรับการจัดหมวดหมู่ของสำนวนสุภาษิตจีน 4 พยางค์ที่ปรากฏตัวเลขจีนเลข 1-9 (一-九) ด้านภาษาและวัฒนธรรมจีน โดยพิจารณาจากความหมายของทั้งคำ
3. นำเครื่องมือวิจัยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ ทำการแก้ไข และขอคุณธรรมจริยธรรมวิจัย
4. เมื่อผ่านการพิจารณาคุณธรรมจริยธรรมวิจัยแล้ว ผู้วิจัยแปลความหมายสำนวนสุภาษิตที่ปรากฏตัวเลขจีน เลข 1-9 (一-九) ที่รวบรวมได้ โดยตรวจสอบเพื่อยืนยันความหมายจากพจนานุกรมจีน Modern Chinese Dictionary (Seventh Edition) พจนานุกรมสำนวนสุภาษิตจีนและหนังสืออื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
5. วิเคราะห์ข้อมูลตามความหมาย จัดหมวดหมู่และสรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการรวบรวม ศึกษาความหมายสำนวนสุภาษิตจีน 4 พยางค์ที่ปรากฏตัวเลขจีน เลข 1-9 (一-九) ในภาษาและวัฒนธรรมจีนพบว่า ความหมายตรงตามตัวเลขที่ปรากฏมีน้อยมาก บางสำนวนสุภาษิตปรากฏมากกว่า 1 ตัวเลข และยังคงความหมายของตัวเลขนั้น ๆ อยู่ ก็มีน้อยมากเช่นกัน ในส่วนที่ยังคงความหมายตรงตามตัวเลขอยู่ มักเป็นสำนวนสุภาษิตที่มีความหมายเกี่ยวกับจำนวนหรือลำดับ เช่น 百无一一是 บรรยายว่าไม่มีส่วนที่ถูกต้องแม้แต่จุดเดียว 鼎足而三 อุปมาสถานการณ์ดุเดือดอันสามฝ่ายเป็นต้น ความหมายของตัวเลขหายไปหรือคลุมเครือ ไม่ตรงตามที่มาหรือตามรูปสำนวนสุภาษิต แต่ยังคงรูปสำนวนนั้นอยู่ ไม่มีการปรับเปลี่ยนโครงสร้าง ผู้วิจัยมีความเห็นว่าความหมายไม่ตรงตามตัวเลขที่ปรากฏอยู่มากกว่าแบบตรงตามตัวเลข ซึ่งจะจัดหมวดหมู่ตามความหมายของสำนวนสุภาษิต

การจัดหมวดหมู่สำนวนสุภาษิตจีน 4 พยางค์ที่ปรากฏตัวเลขจีน เลข 1-9 (一-九) โดยอาศัยกลุ่มตัวอย่างจากพจนานุกรมจีน Modern Chinese Dictionary (Seventh Edition) ได้ผลดังนี้

ตาราง 1 ตารางแสดงการจัดหมวดหมู่และจำนวนสำนวนสุภาษิตจีน 4 พยางค์ที่ปรากฏตัวเลขจีน เลข 1-9 (一-九)

ลำดับ	หมวดหมู่สำนวนสุภาษิตจีนตามความหมาย	จำนวน	ร้อยละ
1	วัฒนธรรมทางธรรมชาติ	11	2.61
2	วัฒนธรรมทางวัตถุ	6	1.42
3	วัฒนธรรมด้านระบบ	41	9.71
4	วัฒนธรรมด้านพฤติกรรม	8	1.90
5	วัฒนธรรมด้านจิตวิทยา	295	69.91
6	ด้านอื่นๆ	61	14.45
	รวม	422	100

จากตารางแสดงการจัดหมวดหมู่พบว่าในพจนานุกรมจีน มีสำนวนสุภาษิตจีน 4 พยางค์ที่ปรากฏตัวเลขจีน เลข 1-9 จำนวน 422 คำ แบ่งเป็น 6 หมวด ได้แก่ ด้านวัฒนธรรมทางธรรมชาติ จำนวน 11 คำ คิดเป็นร้อยละ 2.61 วัฒนธรรมทางวัตถุ จำนวน 6 คำ คิดเป็นร้อยละ 1.42 วัฒนธรรมทางระบบ จำนวน 41 คำ คิดเป็นร้อยละ 9.71 วัฒนธรรมทางพฤติกรรม จำนวน 8 คำ คิดเป็นร้อยละ 1.90 วัฒนธรรมทางจิตวิทยา จำนวน 295 คำ คิดเป็นร้อยละ 69.91 และด้านอื่นๆ ที่ไม่สามารถจัดเข้าในความหมาย 5 ด้านข้างต้นได้ จำนวน 61 คำ คิดเป็นร้อยละ 14.45 มีตัวอย่างสำนวนสุภาษิตตามหมวดหมู่ ดังนี้

1. วัฒนธรรมทางธรรมชาติ เช่น 一隅之地 หมายถึง ที่ที่เป็นมุมเล็ก ๆ แห่งหนึ่ง บรรยายว่า เขตพื้นที่คับแคบ 五湖四海 หมายถึงทุกที่ทั่วประเทศ เป็นต้น แม้ส่วนมากความหมายจะไม่ตรงตามตัวเลขที่ปรากฏอยู่ แต่บางสำนวนสุภาษิตยังมีความหมายตรงตามตัวเลขที่ปรากฏ ได้แก่ 五黄六月 หมายถึงเวลาที่อากาศร้อนอบอ้าวในช่วงเดือน 5 และเดือน 6 ตามปฏิทินจันทรคติของจีน ยังมีความเข้าใจผิดเกี่ยวกับตัวเลขที่ปรากฏในสำนวนสุภาษิตของชาวจีน ทำให้ใช้สำนวนสุภาษิตจีนด้วยความหมายที่เปลี่ยนแปลงไป ได้แก่ 七月流火 ที่มาจากคัมภีร์กวีซือจิง บทปิ่นเฟิง (เพลงพื้นบ้านแถบเมืองปิ่น) ชื่อเดือน 7 ที่เขียนไว้ว่า ฤดูร้อน เดือน 7 จะมาถึง อากาศจะเย็น ดาวอังคารเคลื่อนลงทางตะวันตก ตามมาติด ๆ ด้วยเดือน 9 ถึงคราวที่เหล่าสตรีจะพากันเย็บเสื้อกันหนาว (火 คือชื่อดาวราศี เป็นหนึ่งใน 28 กลุ่มดาว จะปรากฏทางใต้ ณ ตำแหน่งที่สูงที่สุดในเดือน 6 ของทุกปีตามปฏิทินจันทรคติ หลังเดือน 7 จะค่อย ๆ เคลื่อนต่ำลงทางตะวันตก จึงเรียกว่า 流火) หมายถึง ฤดูร้อนผ่านไป ฤดูใบไม้ร่วงจะเข้ามา อากาศจะเย็น ปัจจุบันยังใช้บรรยายอากาศที่ร้อนอบอ้าว (เพราะผู้คนเข้าใจผิดว่าเดือน 7 เป็นเดือน 7 ตามปฏิทินสากล และเข้าใจว่า 火 (ไฟ) หมายถึงร้อนแผดเผา)

ตัวอย่างการใช้สำนวนสุภาษิต

一马平川 หมายถึง ที่ราบที่จะเขียนม้าห้อยตะบิงไปได้

ตัวอย่างประโยค 过了这座山就是一马平川了。ข้ามเขาลูกนี้ไปก็เป็นที่ราบแล้ว

2. วัฒนธรรมด้านวัตถุ เช่น 一衣带水 หมายถึง ฝืนน้ำที่แคบราวกับสายเสื้อ บรรยายว่าห่างกันเพียงสายน้ำกั้น ไปมาหาสู่กันสะดวก บ่งบอกถึงระยะทางใกล้ สะดวกในการคมนาคม เช่นเดียวกับ 四通八达 หมายถึง การคมนาคมสะดวกอย่างยิ่ง 一纸空文 หมายถึง เอกสารที่ไม่มีผลใด ๆ (一纸 หมายถึง 1 แผ่น) เอกสารมาจากกระดาษซึ่งเป็นมรดกทางวัฒนธรรมด้านวัตถุหนึ่งของชาวจีน

ตัวอย่างการใช้สำนวนสุภาพ

四通八达 บรรยายว่าการคมนาคมสะดวกยิ่ง ใช้อุปมาเหตุผลของเรื่องราวที่สอดคล้องเชื่อมโยงกันได้

ตัวอย่างประโยค 沿海地区交通便利，公路、铁路四通八达。การจราจรในเขตพื้นที่ชายฝั่งทะเลสะดวกสบาย ทั้งถนนและทางรถไฟ ล้วนสะดวกยิ่ง

3. วัฒนธรรมด้านระบบ เช่น 一穷二白 มีความหมายว่าพื้นฐานแย่ พื้นฐานทางเศรษฐกิจไม่มี 一无所有 หมายถึง ไม่มีอะไรสักอย่าง มักใช้บรรยายว่ายากจนอย่างยิ่ง สะท้อนความหมายด้านระบบสังคมวัฒนธรรมความเป็นอยู่ โดยนำเลข 1 ที่หมายถึงมีจำนวนน้อย บ่งบอกสภาพฐานะ 三教九流 มักหมายถึงศาสนา นานาสำนักด้านวิชาการ หรือทุกอาชีพในสังคม แสดงความเป็นอยู่ด้านการประกอบอาชีพ

ความหมายด้านระบอบการปกครองแผ่นดินสมัยโบราณโดยกษัตริย์และขุนนาง เช่น 三皇五帝 หมายถึงกษัตริย์ในปกรณัมโบราณ โดยทั่วไปเรียกผู้ชี่ ชูเหวิน เสินหนง เป็นสามกษัตริย์ ส่วนห้าราชา โดยทั่วไปหมายถึง หวงตี้ จวนชวี ตี้คู่ ถังเหยา และอวี๋ซุน 五日京兆 สมัยฮั่นตะวันตก จางฉิ่งรับตำแหน่งเป็นจิงจ้าวอิน (ชื่อตำแหน่งขุนนาง) กำลังจะถูกปลด มีผู้ได้บังคับบัญชาคนหนึ่งรู้เข้า ก็ไม่ยอมจัดการเรื่องคดีให้ และกล่าวกับผู้อื่นว่า เขาเป็นจิงจ้าวอินได้อีกเพียง 5 วันเท่านั้น จะดำเนินคดีอะไรได้ (พบในบันทึกประวัติศาสตร์ราชวงศ์ฮั่น บทชีวประวัติจางฉิ่ง) ต่อมาิยมไปใช้ในความหมายว่า การดำรงตำแหน่งระยะเวลาสั้นหรือกำลังพ้นจากตำแหน่ง

ตัวอย่างการใช้สำนวนสุภาพ

一落千丈 บรรยายว่า ฐานะ สภาพ ชื่อเสียง ลดหรือตกลงอย่างฮวบฮาบ รวดเร็ว

ตัวอย่างประโยค 他刚上任不久，公司的生意就一落千丈。เขาเพิ่งรับตำแหน่งไม่นาน ธุรกิจของบริษัทก็ตกลงอย่างรวดเร็ว

4. วัฒนธรรมด้านพฤติกรรม เช่น 三顾茅庐 มีที่มาจากปลายสมัยฮั่นตะวันออก กล่าวถึงเล่าปี่เดินทางไปเชิญเชียวซ่งที่กระท่อมหญ้าในหลงจง (ปัจจุบันอยู่บริเวณเมืองเซียงหยาง มณฑลหูเป่ย์) เพื่อมา

ช่วยวางกลยุทธ์ถึง 3 ครั้ง จึงได้พบ ต่อมาหมายถึง เชื่อเชียวครั้งแล้วครั้งเล่าด้วยความนอบน้อมจริงใจ 一脉相传 หมายถึง ถ่ายทอดมาตามสายเลือดเดียวกันหรือสำนักเดียวกันมาโดยตลอด สำนักนุสภาศิตจีนข้างต้น แสดงมารยาท พิธีการ สะท้อนวัฒนธรรมด้านพฤติกรรม และยังมีความหมายเกี่ยวข้องกับเทศกาล ซึ่งนิยมใช้กล่าวอวยพรช่วงต้นปี เช่น 三阳开泰

ตัวอย่างการใช้สำนวนสุภาสิต

三阳开泰 หมายถึง ฤดูหนาวผ่านพ้นไป ฤดูใบไม้ผลิจะเข้ามา พลังหยินหมดไป พลังหยางเกิดขึ้น มีความราบรื่นเป็นสิริมงคล ใช้เป็นคำกล่าวอวยพรในช่วงต้นปี

ตัวอย่างประโยค 三阳开泰吉祥送，羊年来到笑开颜。สามพลังขั้วบวกนำสิริมงคล พลังหยินหมดไป พลังหยางเกิดขึ้น นำความเจริญงอกงามอันเป็นสิริมงคลมามอบให้ ปีมะแมที่จะมาถึงนี้ จะมีแต่ความรุ่งเรืองสุขสันต์ เป็นตัวอย่างการนำสำนวนสุภาสิตจีนมาใช้อวยพรปีใหม่ ซึ่งมีที่มาจากตำราอี้จิง มีความหมายแฝงว่า ฤดูใบไม้ผลิกลับคืนสู่ผืนแผ่นดิน สรรพสิ่งเกิดงอกงามขึ้นมาใหม่และเป็นสัญลักษณ์แสดงถึงความเจริญรุ่งเรือง (Qin Rui, 2015 : 64) 羊 หมายถึง แพะหรือแกะ ป้องกันภัยกับ 阳 ที่หมายถึง อาทิตย์ จึงมีการนำไปใช้เป็น 三羊开泰 หมายถึง ให้ความเป็นสิริมงคล ความเจริญเกิดขึ้น

5. วัฒนธรรมด้านจิตวิทยา แสดงถึงความคิด มุมมอง หรือความรู้สึกต่อเรื่องราว เหตุการณ์ เช่น 小菜一碟 อุปมาว่าเรื่องเล็ก บรรยายว่าง่ายดาย 一厢情愿 หมายถึง เมื่อจัดการเรื่องที่เกี่ยวข้องกัน สนใจแต่ความปรารถนาของตนเองฝ่ายเดียว ไม่ว่าฝ่ายตรงข้ามจะสมัครใจหรือไม่ก็ตาม มักหมายถึงกระทำการสิ่งใดโดยคิดเข้าข้างตนเอง ไม่คำนึงถึงเงื่อนไขสิ่งแวดล้อม

มีสำนวนสุภาสิตที่ได้รับอิทธิพลมาจากศาสนาและปรัชญาในจีน เช่น 天人合一 หมายถึง ทศนะเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติในปรัชญาโบราณจีนอย่างหนึ่งที่คิดว่า ฟ้าหรือสวรรค์มีเจตนารมณ์ เรื่องราวทางโลก(ของมนุษย์) เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงเจตนาแห่งฟ้าหรือสวรรค์ลิขิต ซึ่งมีอิทธิพลเหนือเรื่องราวทางโลก มนุษย์โลกสามารถทำให้สวรรค์ซาบซึ้งได้ ทั้งสองรวมเป็นหนึ่ง 三生有幸 แสดงถึงความโชคดีที่หาได้ยาก (ศาสนาพุทธเรียกชาติก่อน ชาตินี้และชาติหน้า เป็นสามภพชาติ)

ตัวอย่างการใช้สำนวนสุภาสิต

五味杂陈 หมายถึง ทุรสชาติผสมเข้าด้วยกัน บรรยายความรู้สึกซับซ้อน ไม่อาจกล่าวชัดเจนได้

ตัวอย่างประโยค 回忆往昔，真是五味杂陈，感慨万千。หวนคิดถึงอดีต ความรู้สึกข้างซับซ้อน หลากหลายอารมณ์เหลือเกิน

6. ด้านอื่นๆ ที่ไม่สามารถจัดเข้าในความหมาย 5 ด้านข้างต้นได้ มีความหมายเฉพาะ เช่น 几次三番 หมายถึง ครั้งแล้วครั้งเล่า 一来二去 หมายถึง ค่อย ๆ เกิดสถานการณ์บางอย่างขึ้นหลังจากไปมาหาสู่ คบค้าสมาคมกัน เป็นต้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่าไม่สามารถจัดเข้า 5 ประเภทแรกได้ ไม่มีความหมายสื่อถึง

วัฒนธรรมใด มีความหมายเฉพาะ ได้แก่ แสดงเวลา จุดของเวลา ระยะเวลา ความถี่ หรือความต่อเนื่องของการกระทำซึ่งยังมีความเกี่ยวข้องกับระยะเวลา เช่น 半夜三更 หมายถึง ดึกคืนเที่ยงคืน 接二连三 หมายถึง ทอยมา บรรยายว่าทอยมาอย่างต่อเนื่องไม่ขาดสาย 三番五次 หมายถึง บ่อย ครั้งแล้วครั้งเล่า

แสดงขนาด จำนวน ปริมาณ ระยะห่าง เช่น 一丝一毫 หมายถึง น้อยนิด 一箭之遥 หมายถึง ระยะห่างพอ ๆ กับระยะการยิงธนู อุปมาว่าระยะห่างไม่ไกลกัน

แสดงสถานการณ์ต่าง ๆ หรือความเป็นไป เช่น 冰山一角 อุปมาว่าเรื่องราวเหตุการณ์ปรากฏออกมาเพียงเล็กน้อย 三长两短 หมายถึง ภัยหรืออุบัติเหตุที่ไม่ได้คาดคิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งหมายถึงการตายหรือมีอันเป็นไป

ตัวอย่างการใช้สำนวนสุภาษิต

一时半刻 หมายถึง เวลาที่สั้นมาก

ตัวอย่างประโยค 有些问题不是一时半刻就能解决的。 ปัญหาบางอย่างมิใช่เพียงเวลาสั้น ๆ จะสามารถแก้ไขได้

จากการจัดหมวดหมู่ของสำนวนสุภาษิตตามความหมายข้างต้น สามารถสรุปได้ตามตารางต่อไปนี้

ตาราง 2 ตารางแสดงการจัดหมวดหมู่ตามความหมายของสำนวนสุภาษิตจีน 4 พยางค์ที่ปรากฏตัวเลขจีน เลข 1-9 (一-九)

หมวดหมู่สำนวนสุภาษิต	ตัวอย่าง	ความหมายของสำนวนสุภาษิตจีนที่ปรากฏเลข 1-9 (一-九)ตามพจนานุกรมจีน
1. วัฒนธรรมทางธรรมชาติ - ภูมิประเทศที่ราบ - ภูมิอากาศ	一马平川 七月流火	ที่ราบที่จะเข็นม้าห้อยตะปิงไปได้ ฤดูร้อนผ่านไป ฤดูใบไม้ร่วงจะเข้ามา อากาศจะเย็น แต่ปัจจุบันยังใช้บรรยายอากาศที่ร้อนอบอ้าว (เพราะผู้คนเข้าใจผิดว่า เดือน 7 เป็นเดือน 7 ตามปฏิทินสากล และเข้าใจว่า 火 (ไฟ) ที่หมายถึง ร้อนแผดเผา)
2. วัฒนธรรมด้านวัตถุ - สิ่งก่อสร้าง การคมนาคม	四通八达 一纸空文	การคมนาคมสะดวกอย่างยิ่ง เอกสารที่ไม่มีผลใด ๆ (一纸 หมายถึง 1 แผ่น และกระดาษเป็นมรดกทางวัฒนธรรมด้านวัตถุของชาวจีน)
3. วัฒนธรรมด้านระบบ - กฎหมาย การปกครอง - เศรษฐกิจ สังคม	一穷二白 三皇五帝 一落千丈	พื้นฐานแย่ พื้นฐานทางเศรษฐกิจไม่ดี สามกษัตริย์ ห้าราชาในปกครองมโหราณของจีน ฐานะ สภาพ ชื่อเสียง ลดหรือตกลงอย่างฮวบฮาบรวดเร็ว

หมวดหมู่สำนวน สุภาษิต	ตัวอย่าง	ความหมายของสำนวนสุภาษิตจีนที่ปรากฏเลข 1-9 (一-九)ตามพจนานุกรมจีน
4. วัฒนธรรมด้าน พฤติกรรม -มารยาท พิธีการ -ขนบธรรมเนียม ประเพณี	一脉相传 三阳开泰	ถ่ายทอดตามสายเลือดเดียวกันหรือสำนักเดียวกันมา โดยตลอด ความราบรื่นเป็นสิริมงคล ใช้เป็นคำกล่าวอวยพรช่วงต้น ปี จากความหมายแฝงว่าฤดูใบไม้ผลิกลับคืนสู่ผืน แผ่นดิน สรรพสิ่งงอกงามขึ้นใหม่และเป็นสัญลักษณ์ แสดงความเจริญรุ่งเรือง (秦芮, 2015 : 64)
5. วัฒนธรรมด้าน จิตวิทยา -ค่านิยม แนวคิด ศาสนา -ความรู้สึก ลักษณะนิสัย	五味杂陈 三生有幸	ทุกรสชาติผสมเข้าด้วยกัน บรรยายความรู้สึกซับซ้อน ไม่ อาจกล่าวชัดเจนได้ ความโชคดีที่หาได้ยาก (ศาสนาพุทธเรียกชาติก่อน ชาติ นี้และชาติหน้า เป็นสามภพชาติ)
6. อื่นๆ มีความหมาย เฉพาะ -เวลา ความถี่ -ขนาด ปริมาณ ระยะห่าง -สถานการณ์ ความ เป็นไป	三番五次 一时半刻 一丝一毫 三长两短	บ่อย ครั้งแล้วครั้งเล่า เวลาที่สั้นมาก น้อยนิด ภัยหรืออุบัติเหตุที่ไม่ได้คาดคิด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หมายถึงการตายหรือมีอันเป็นไป

อภิปรายผลการวิจัย

ถึงแม้เลข 1-9 (一-九) จะเป็นคำศัพท์ที่ทำหน้าที่บอกลำดับ จำนวน ปริมาณ ตามที่ Gu Jianping (2017) ได้ให้ความหมายไว้ แต่เมื่อตัวเลขดังกล่าวปรากฏอยู่ในสำนวนสุภาษิต ก็ได้ทำหน้าที่หรือบอกความหมายในการแสดงลำดับ จำนวนโดยตรงเช่นเดิมอีก และไม่สามารถขยับปรับเปลี่ยนรูปสำนวนได้เหมือนวลี ประโยคอื่น ๆ เนื่องจากสำนวนสุภาษิตจีนมีโครงสร้างตายตัว ดังเช่น เจียรชย เอี่ยมวรเมธ (2551) และ Dictionary Editing Office, Institute of Linguistics, Chinese Academy of Social Sciences (2020) ได้ให้ความหมายสำนวนสุภาษิต หรือ 成语 ว่า เป็นกลุ่มคำหรือวลีที่สั้น กระชับ และมีรูปร่างที่แน่นอน

หากสังเกตเฉพาะตัวเลขจีนที่ปรากฏในรูปสำนวนสุภาษิตที่มีตัวเลขมากกว่า 1 ตัวขึ้นไป จะพบว่ามีการเรียงตัวเลขอย่างน่าสนใจ กล่าวคือ มักแสดงลำดับจากน้อยไปหามาก ตามที่ เมซม สอดส่องภักษ

(2555) กล่าวถึงเลข 3 ตามหลักปรัชญาจีนว่า หนึ่งทำให้เกิดสอง สองทำให้เกิดสาม สามทำให้เกิดสรรพสิ่ง ผู้วิจัยพบว่ามีสำนวนสุภาษิตจำนวนหนึ่งมีการเรียงลำดับในลักษณะดังกล่าว ดังนี้

一干二净 一石二鸟 一日三秋 一国三公 一言九鼎 接二连三 低三下四 朝三暮四 三番五次 三纲五常 三亲六故 三姑六婆 三灾八难 三六九等 四分五裂 四面八方 四平八稳 五黄六月 五颜六色 五劳七伤 五花八门 横七竖八 七上八下

สำนวนสุภาษิตเหล่านี้สะท้อนแนวความคิดวิเคราะห์สิ่งต่าง ๆ อย่างเป็นลำดับของชาวจีน ดังที่ Ji Chuanbo (2001) ได้กล่าวถึงคำศัพท์ทางวัฒนธรรมเป็นคำศัพท์ที่เป็นปัจจัยสะท้อนสภาพสังคม ความเชื่อในศาสนา ความเคยชินในประเพณี กระบวนการคิดวิเคราะห์ ตลอดจนพฤติกรรมทางจิตวิทยา จากกลุ่มตัวอย่างยังพบสำนวนสุภาษิตที่ปรากฏตัวเลขแสดงจำนวนทวิคูณ เช่น 三六九等 สอดคล้องกับงานวิจัยของ Li Pengxing (2011) ซึ่งแสดงข้อมูลสถิติจำนวนคำศัพท์ที่ปรากฏตัวเลข มีการนำไปใช้ในจำนวนที่แน่นอน

สำนวนสุภาษิตจีนเป็นมรดกอันล้ำค่าที่แสดงถึงความเป็นมาของภาษา และสะท้อนวัฒนธรรมจีนได้ ตามที่ Ma Sheng Jingheng (2007) กล่าวถึงที่มาของสำนวนสุภาษิตจีนว่า มีที่มาหลากหลาย ทั้งเทพนิยาย นิทาน ประวัติศาสตร์ หนังสือโบราณ เช่นกันกับ นพดล นันทสุขเกษม (2557) ที่กล่าวถึงลักษณะเด่นของสำนวนสุภาษิตจีนว่ามีร่องรอยภาษาจีนโบราณ จากการศึกษาทำให้ทราบว่า มีสำนวนสุภาษิตจำนวนมากไม่หลงเหลือเค้าความหมายตามตัวเลขที่ปรากฏ หรือมีความไม่ชัดเจนในตัวเลข สอดคล้องกับงานวิจัยของ Wang Yongzhong & Pan An (2002) ที่ศึกษาความไม่ชัดเจนของตัวเลขที่ปรากฏในสำนวนจีนเช่น เลข 3 กับความเปลี่ยนแปลงความชัดเจนของปริมาณ ความหมายตรงตามตัวเลขหายไปหรือคลุมเครือ ตัวเลขจีนจึงมีบทบาทขึ้นอย่างเด่นชัดในเชิงสัญลักษณ์ ช่วยเสริมให้สำนวนสุภาษิตจีนมีความหมายหลากหลายขึ้น เช่นเดียวกับอารีย์ พรหมรอด (2555) ที่ศึกษาความหมายของเลข 1 ที่สื่อความหมายได้หลายอย่าง เช่น เหมือนกัน มุ่งอยู่ที่เดียว ตลอด ทุกสิ่ง จำนวนน้อย เป็นต้น จากกลุ่มตัวอย่าง เลข 1 ให้ความหมายว่าเป็นจุดเริ่มต้น มีหนึ่งเดียว แสดงความหมายว่ามีจำนวนน้อยเช่นกัน สำนวนสุภาษิตจีนเหล่านี้มีเค้าความหมายเดิมและขยายความมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ Long Qingran (2003) กล่าวถึงความหมายเกินจริงของตัวเลขในสำนวนจีน ได้แก่ แบบขยายกว้าง แบบย่อลง และแบบเปรียบเทียบ Pu Wenhao (2020) ที่ศึกษาความหมายแฝงทางวัฒนธรรมของคำศัพท์ตัวเลขจีน แบ่งเป็นคำศัพท์ด้านเกษตรและการค้า ด้านพุทธศาสนา วัฒนธรรมทางสังคม การแพทย์แผนจีน ภูมิศาสตร์และดาราศาสตร์ และความสัมพันธ์ทางเครือญาติ อาศรมสยาม-จีนวิทยา (2554) ก็ได้กล่าวถึงความเชื่อในความหมายแฝงของตัวเลขของชาวจีน เช่น เลข 8 สิ่งเหล่านี้ล้วนสะท้อนวัฒนธรรมของชาวจีน

จากการศึกษาความหมาย จัดหมวดหมู่ความหมายสำนวนสุภาษิตจีนที่ปรากฏตัวเลข 1-9 โดยอาศัยแนวคิดของ Peter Newmark และ Zhang Gaoxiang ได้เป็นด้านวัฒนธรรมทางธรรมชาติ วัฒนธรรมทางวัตถุ วัฒนธรรมทางระบบ วัฒนธรรมทางพฤติกรรม วัฒนธรรมทางจิตวิทยา และอื่น ๆ มีประเด็นที่น่าสนใจสามารถตั้งข้อสังเกตได้ว่า ไม่มีความเกี่ยวข้องกับภาษาและวัฒนธรรม ได้แก่ มีความหมายแสดงถึงเวลา ทั้งจุด

ของเวลา ระยะเวลา ความถี่ แสดงขนาด จำนวน ปริมาณ ระยะห่าง และมีความหมายเกี่ยวกับสถานการณ์หรือความเป็นไป

การวิจัยครั้งนี้มีอุปสรรคในการทำความเข้าใจสำนวนสุภาษิตจีนบ้าง ซึ่งสอดคล้องกับ Lu Bisong (2007) ที่กล่าวถึงปัจจัยในการถ่ายทอดทางภาษาที่แตกต่างกัน การปรากฏตัวเลขในสำนวนสุภาษิตจีน บ่งบอกถึงความแตกต่างของวิธีการคิดของเจ้าของภาษากับผู้วิจัยเช่นกัน อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่าสำนวนสุภาษิตจีนที่ปรากฏตัวเลขมีบทบาทดังสมมุติฐานที่ตั้งไว้ คือ ตัวเลขจีนมีความสำคัญในชีวิตประจำวันของชาวจีนในการสื่อสาร นอกจากใช้ตัวเลขจีนเพื่อบอกลำดับและจำนวนโดยตรงแล้ว ยังสื่อความหมายอื่นอย่างหลากหลายตามบริบท ด้วยเหตุนี้ ตัวเลขจีนจึงมีอิทธิพลอย่างแยกย่อยในภาษาและวัฒนธรรมจีน

สรุปผลการวิจัย

สำนวนสุภาษิต 4 พยางค์ที่ปรากฏตัวเลขจีน เลข 1-9 จากพจนานุกรมจีน มีจำนวน 422 คำ จัดหมวดหมู่ตามความหมายทางภาษาและวัฒนธรรมได้ดังนี้

1. ด้านวัฒนธรรมทางธรรมชาติ จำนวน 11 คำ คิดเป็นร้อยละ 2.61 เช่น 七月流火 一马平川
2. ด้านวัฒนธรรมทางวัตถุ จำนวน 6 คำ คิดเป็นร้อยละ 1.42 เช่น 四通八达 一纸空文
3. ด้านวัฒนธรรมทางระบบ จำนวน 41 คำ คิดเป็นร้อยละ 9.71 เช่น 三教九流 三皇五帝
4. ด้านวัฒนธรรมทางพฤติกรรม จำนวน 8 คำ คิดเป็นร้อยละ 1.90 เช่น 三顾茅庐 三阳开泰
5. ด้านวัฒนธรรมทางจิตวิทยา จำนวน 295 คำ คิดเป็นร้อยละ 69.91 เช่น 小菜一碟 一字千金
6. ด้านอื่นๆ ที่มีความหมายเฉพาะ จำนวน 61 คำ คิดเป็นร้อยละ 14.45 เช่น 三更半夜 隔三差五

สุภาษิตจีนที่ปรากฏตัวเลข 1-9 (一-九) ด้านวัฒนธรรมทางจิตวิทยามีจำนวนมากที่สุด เนื่องจากสะท้อนมุมมอง รสนิยม แนวคิด ความรู้สึก อุปนิสัยของชาวจีน ตลอดจนอิทธิพลของศาสนาที่แทรกซึมอยู่ในวัฒนธรรมจีนผ่านสำนวนสุภาษิตจีนที่ปรากฏตัวเลข โดยเฉพาะอย่างยิ่งศาสนาพุทธและปรัชญาเต๋า นอกจากนี้ในหมวดอื่น ๆ มีลักษณะร่วมที่ปรากฏชัดอยู่จำนวนหนึ่ง คือ มีความหมายแสดงเวลา ขนาด จำนวน ปริมาณ และความหมายเกี่ยวกับสถานการณ์หรือความเป็นไปของเรื่องราว ไม่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมแต่ละด้านตามแนวคิดของ Peter Newmark และ Zhang Gaoxiang ตามที่ผู้วิจัยศึกษาและนำมาจัดหมวดหมู่ จึงถือว่ามี ความหมายเฉพาะ

อิทธิพลของสำนวนสุภาษิตจีนที่ปรากฏเลข 1-9 จากพจนานุกรมจีน Modern Chinese Dictionary (Seventh Edition) ในภาษาและวัฒนธรรมจีน สรุปได้เป็น 4 ด้าน ดังนี้

1. ด้านโครงสร้างของสำนวนสุภาษิตจีน ผู้วิจัยพบว่าตัวเลขบางส่วนของที่ปรากฏเป็นหนึ่งในโครงสร้างสำคัญของสำนวนสุภาษิตจีน เช่น มีการใช้เลขตัวหนึ่งคู่กันกับเลขอีกตัวหนึ่งหรือใช้ตัวเลขตัวนี้คู่กับคำศัพท์คำ

อื่น กลายเป็นโครงสร้างตายตัวที่ไม่อาจเปลี่ยนแปลงเป็นคำอื่นหรือตัวเลขอื่นได้ในปัจจุบัน เช่น สำนวนสุภาษิตที่ปรากฏเลข 1 กับเลขอื่นหรือคำอื่นที่ไม่ใช่คำศัพท์แสดงตัวเลข ได้แก่ 1. 一...不... เช่น 一毛不拔 2. 一...半... เช่น 一知半解 3. 一...之... เช่น 一己之私 4. 一...而... เช่น 一扫而光 ปรากฏเลข 1 กับอีกตัวเลขหรือหลักเลขหนึ่ง ไม่ถึงกับเป็นโครงสร้างอย่างที่เลข 1 คู่กับคำอื่นตามตัวอย่างข้างต้น พบว่ามีอยู่ไม่น้อย ทำให้ไม่มีการเปลี่ยนแปลงตัวเลขในสำนวนสุภาษิต ตัวอย่างสำนวนสุภาษิตที่ปรากฏเลข 3 กับ 4 เช่น 不三不四 丢三落四 เลข 7 กับ 8 เช่น 七长八短 七颠八倒 เลข 1 กับ 10 เช่น 一目十行 一曝十寒 เลข 1 กับ ร้อย เช่น 一唱百和 一呼百应 เลข 1 กับ พัน เช่น 一日千里 一掷千金 สำนวนสุภาษิตที่ปรากฏตัวเลข 1-9 จึงมีอิทธิพลต่อการใช้สำนวนสุภาษิตของชาวจีน โดยมีส่วนทำให้โครงสร้างสำนวนที่ปรากฏตัวเลข มีความคงที่ตามรูปแบบ

2. ด้านการถ่ายทอดความหมาย ทำให้ทราบหมวดหมู่ทางภาษาและวัฒนธรรมโดยใช้เกณฑ์การจัดหมวดหมู่จากความหมายทั้งคำของสำนวนสุภาษิต และขยายความหมายไปได้อีก สะท้อนทัศนคติของชาวจีนที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ ทั้งรูปธรรมและนามธรรม เป็นส่วนหนึ่งที่ชาวจีนนำมาถ่ายทอดมุมมอง ความรู้สึกเพื่อบอกเล่าหรือบรรยายสิ่งต่าง ๆ เช่น บรรยายความรู้สึกตระหนก กระทบกระวายด้วยสำนวนสุภาษิต 七上八下 บรรยายมุมมองต่อรูปร่างสูงใหญ่บึกบึนด้วยสำนวนสุภาษิต 五大三粗 อุปมาการถูกโจมตีอย่างหนักหน่วง หรือตีกลางแสบหน้า ด้วยสำนวนสุภาษิต 五雷轰顶 เป็นส่วนหนึ่งในการสร้างสีสันในบทประพันธ์ รวมทั้งเป็นที่มาของบทประพันธ์ในอดีตจนกลายเป็นสำนวนสุภาษิตที่เป็นที่รู้จัก เช่น 七步之才 และ 惊鸿一瞥 จากบทประพันธ์ของโจสิด กวีในสมัยสามก๊ก 一片冰心 จากบทกลอนของหวังซางหลิง สมัยราชวงศ์ถัง เป็นต้น

3. ด้านการเป็นแหล่งที่มาหรือแหล่งสืบค้นอันเป็นมรดกทางภาษาและวัฒนธรรมจีน

3.1 รักษาลักษณะการใช้ตัวเลขคู่กับคำศัพท์บางคำในสมัยโบราณที่ในปัจจุบันมิได้ใช้ ไม่นิยมแล้วหรือใช้ในภาษาเขียนมากกว่า รวมถึงยังใช้คู่กับคำศัพท์ที่สะท้อนความเป็นอยู่ของชาวจีนสมัยโบราณ เช่น ตัวเลขที่ปรากฏในสำนวนสุภาษิตจีนกับคำบอกหน่วยมาตราชั่งตวงวัด คำบอกเวลาในสมัยโบราณของจีน เช่น 半夜三更 一日千里 火冒三丈 才高八斗 退避三舍 一文不名 เป็นต้น

3.2 เป็นที่มาของสำนวนสุภาษิตที่สามารถศึกษาประเภทแยกย่อยได้อีก เช่น 五脏六腑 五劳七伤 มีที่มาจากความรู้ทางการแพทย์ 六根清净 四大皆空 五体投地 三位一体 天人合一 มีที่มาจากศาสนาพุทธ คริสต์ และปรัชญาเต๋าของจีน 一麟半爪 龙生九子 六神无主 มีที่มาจากความเชื่อเรื่องเทพเซียน สัตว์ศักดิ์สิทธิ์ 三顾茅庐 四面楚歌 沆瀣一气 七步之才 มีที่มาจากเหตุการณ์ตามประวัติศาสตร์จีนในสมัยต่าง ๆ และ 倒打一耙 จากวรรณกรรมจีนเรื่อง ไซอิ๋ว เป็นต้น สำนวนสุภาษิตที่ปรากฏตัวเลขจีนจึงเป็นหลักฐานสำคัญอย่างหนึ่งที่ชี้ยืนยันความเป็นมา ความหมายเดิม พัฒนาการของการใช้สำนวนสุภาษิตจีน

4. ด้านคุณค่าในการศึกษาเปรียบเทียบ ทั้งด้านความหมาย โครงสร้าง บริบทการใช้ ความเหมือนและแตกต่างระหว่างการใช้สำนวนสุภาษิตจีนกับภาษาต่าง ๆ เช่น ศึกษาเปรียบเทียบกับคำย่อ สำนวนสุภาษิตจีนมีบทบาทในเสริมรูปแบบการรวมหรือย่อคำในภาษาจีน เรียกว่า คำย่อ (缩略语) ซึ่งคล้ายคลึงกับลักษณะอย่างหนึ่งของสำนวนสุภาษิตจีน คือ มีจำนวนคำน้อย สั้นกระชับ แต่กินความหมายมาก ผู้วิจัยพบสำนวนสุภาษิตที่ปรากฏตัวเลข 1-9 จากพจนานุกรมจีนลักษณะดังกล่าว และพบว่าความหมายตรงตามตัวเลขที่ปรากฏ เช่น 三纲五常 三从四德 五脏六腑 เป็นตัวอย่างสำนวนสุภาษิตที่มีรูปแบบเหมือนคำย่อหรือการเรียกรวมในภาษาจีน กล่าวได้ว่าตัวเลขมีอิทธิพลช่วยเสริมให้รูปแบบการใช้สำนวนสุภาษิตจีนที่มีการใช้คำกระชับหรือจำนวนคำน้อย สื่อความหมายมาก ลักษณะดังกล่าวจึงเป็นตัวอย่างที่น่าสนใจ ควรค่าแก่การศึกษาเปรียบเทียบ

ข้อเสนอแนะ

ผลจากการวิจัยเรื่องอิทธิพลของสำนวนสุภาษิตจีนที่ปรากฏตัวเลข 1-9 (一-九) ในภาษาและวัฒนธรรมจีนในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ควรต่อยอดการวิจัยในลักษณะเดียวกันโดยการวิเคราะห์ถึงความหมาย โครงสร้างหรือปัญหาในการแปลสำนวนสุภาษิตจีนโดยใช้ตัวเลขอื่นๆ เช่น 十 百 千 และ 万 เป็นต้น
2. ทำวิจัยเชิงคุณภาพในลักษณะการเปรียบเทียบสำนวนสุภาษิตจีนกับสำนวนสุภาษิตไทยที่แสดงความหมายเกี่ยวกับจำนวน หากจะนำไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนในรายวิชาที่เกี่ยวข้องต่อไป
3. นำผลสะท้อนจากการวิจัยในครั้งนี้ไปปรับปรุงหรือประยุกต์ใช้ทำสื่อหรือนวัตกรรมประกอบการเรียนการสอนตลอดจนแบบฝึกทักษะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการใช้สำนวนสุภาษิต และคำอื่นๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อการศึกษาทำความเข้าใจในเนื้อหาการอ่านและการแปล ไม่ว่าจะเป็นประโยค ข้อความสั้น หรือเรื่องสั้นต่างๆ

เอกสารอ้างอิง

เจียรชัย เอี่ยมวรเมธ. (2551). *พจนานุกรมไทย-จีน-อังกฤษ ฉบับ 60,000 คำ*. พิมพ์ครั้งที่ 2. บริษัท รวมสาส์น (1977) จำกัด.

นพดล นันทสุขเกษม. (2557). *พินิจข้อสอบภาษาจีน 3 ฉบับสำนวนจีน*. สมุทรปราการ : ปสันน์ บุ๊ค.

เมฆม สอดส่องกฤษ. (2555). *คำพ้องจีน-ไทย*. กรุงเทพฯ : สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น.

อารีย์ พรหมรอด. (2555). ความหมายแฝงของตัวเลข 1 (一) ในภาษาจีน. *วารสารจีนศึกษา*, 5 (5), 108-128.

อาศรมสยาม-จีนวิทยา. (2554). *คำจีนใช้สนุก*. กรุงเทพฯ : ทฤษฎี.

Dictionary Editing Office, Institute of Linguistics, Chinese Academy of Social Sciences. (2020).

Modern Chinese Dictionary. 7th Edition. Beijing: Commercial Press.

- Gao Xu. (2009). Analysis of the cultural connotation of the number "8". *Anhui Literature*. 9
- Gu Jianping. (2017). *Chinese character graphic dictionary*. Reprint Shanghai: Oriental Publishing Center.
- Ji Chuanbo. (2001). Cultural Significance, Communicational Cultural Semantics and Teaching Chinese as a Foreign Language. *Journal of Liaocheng Normal University*. 1.
- Li Pengxing. (2011). *Numerical Words and Research on Teaching Chinese as a Foreign Language*. Master's degree, Southwest University. CNKI.
- Long Qingran. (2003). Number exaggeration in Chinese idioms. *Journal of Shaoyang University (Social Sciences)*
- Lu Bisong. (2007). *Teaching Chinese and Chinese as a Second Language*. Beijing: Beijing Language and Culture University Press.
- Ma Sheng Jingheng. (2007). *Listen to stories and learn idioms*. Reprint, Beijing: Beijing Language and Culture University Press.
- Nida, Eugene A., & Charles R. Taber. (1969). *The Theory and Practice of Translation, With Special Reference to Bible Translating*. Leiden: Brill.
- Peter Newmark. (1998). *More Paragraphs on Translations*. Multilingual Matter Ltd.
- Pu Wenhao. (2020). Cultural Connotation in Chinese Numerical Words. *language newspaper*. 2. 1-2.
- Qin Rui. (2015). *Auspicious animals and auspicious birds*. Hefei: Huangshan Book Club.
- Wang Yongzhong & Pan An. (2002). Comprehension and Translation of Digital Ambiguity in Chinese Idioms. *Journal of Anhui University of Technology (Social Science Journal)*. 1
- Zhang Gaoxiang. (2003). Cultural vocabulary in teaching Chinese as a foreign language. *Journal of Yunnan Normal University*. 3.